

พฤติกรรมของธนาคารพาณิชย์และการกระจายการให้บริการ

นายอภิรักษ์ อัครวงศ์เสถียร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ ภาควิชาเศรษฐศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2540

ISBN 974-636-724-2

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

BEHAVIOURS OF COMMERCIAL BANK AND SERVICE DISTRIBUTION

MR. APIRAK ASSAVAVONGSATHIAN

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Economics

Department of Economics

Graduate School

Chulalongkorn University

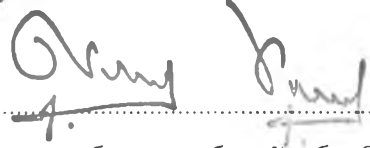
Academic Year 1997

ISBN 974-636-724-2

หัวข้อวิทยานิพนธ์ พุทธิกรรมของธนาคารพาณิชย์และการกระจายการให้บริการ
โดย นายอภิรักษ์ อัครวงศ์เสถียร
ภาควิชา เศรษฐศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โสติธรร มัลลิกะมาส

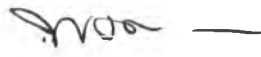
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์นายแพทย์ ศุภวัฒน์ ชูติวงศ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จารุมา อัครกุล)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. โสติธรร มัลลิกะมาส)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พงศา พรชัยวิเศษกุล)

..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร. ชัยอตม สรรพศรี)

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมเพียงแผ่นเดียว

อภิรักษ์ อัครวงศ์เสถียร : พฤติกรรมของธนาคารพาณิชย์และการกระจายการให้บริการ
(BEHAVIOURS OF COMMERCIAL BANK AND SERVICE DISTRIBUTION)

อ.ที่ปรึกษา : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. โสติดิธร มัลลิกะมาส; 189 หน้า. ISBN 974-636-724-2.

ในปัจจุบันการให้บริการของธนาคารพาณิชย์ไม่ได้กระจายครอบคลุมอยู่ทุกพื้นที่ในประเทศและเป็นอุปสรรคในการพัฒนาภูมิภาค การศึกษาพฤติกรรมของธนาคารพาณิชย์และการกระจายการให้บริการมีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาการให้บริการที่เข้าถึงของธนาคารพาณิชย์, ความน่าจะเป็นของการเปิดให้บริการสาขาธนาคารพาณิชย์ครบทุกอำเภอของจังหวัด และความน่าจะเป็นของการเปิดให้บริการสาขาธนาคารพาณิชย์ในระดับอำเภอ โดยใช้แบบจำลองทางเศรษฐมิติแบบกำลังสองน้อยที่สุด และ โพรบิท และปีที่ใช้ในการศึกษาคือปี2527, ปี2532 และปี2537

จากการศึกษาเรื่องการให้บริการที่เข้าถึงของธนาคารพาณิชย์พบว่าตัวแปรที่มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติคือ ตัวแปรรายได้เฉลี่ยต่อประชากรซึ่งมีค่าความยืดหยุ่นอยู่ระหว่าง 0.64-0.72 โดยในปี2527 มีค่าความยืดหยุ่นเท่ากับ 0.72 และมีค่าความยืดหยุ่นเท่ากับ 0.64 และ 0.66 ในปี2532 และปี2537 ตามลำดับ และตัวแปรเปอร์เซ็นต์ของประชากรที่อยู่ในเขตเทศบาลซึ่งมีค่าความยืดหยุ่นอยู่ระหว่าง 0.23-0.37 โดยในปี2527มีค่าความยืดหยุ่นเท่ากับ 0.37 และมีค่าความยืดหยุ่นเท่ากับ 0.34 และ 0.24 ในปี2532 และปี2537 ตามลำดับ ส่วนการศึกษาเรื่องความน่าจะเป็นของการเปิดให้บริการสาขาธนาคารพาณิชย์ครบทุกอำเภอของจังหวัดพบว่าตัวแปรที่มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติคือ ตัวแปรระดับรายได้ภาษีของอำเภอที่ต่ำสุดในจังหวัด และตัวแปรเปอร์เซ็นต์จำนวนหมู่บ้านที่ไม่มีน้ำกินน้ำใช้ตลอดปีในจังหวัด สำหรับการศึกษารายละเอียดเรื่องความน่าจะเป็นของการเปิดให้บริการสาขาธนาคารพาณิชย์ในระดับอำเภอพบว่าตัวแปรที่มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติคือ ตัวแปรรายได้ภาษีบุคคลธรรมดา และตัวแปรเปอร์เซ็นต์จำนวนหมู่บ้านที่ไม่มีไฟฟ้าใช้

ผลการศึกษาข้างต้นทำให้ทราบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกระจายการให้บริการของธนาคารพาณิชย์ประกอบด้วย 2 ปัจจัยหลักคือ ปัจจัยระดับรายได้ และปัจจัยระดับความเจริญของโครงสร้างพื้นฐาน ดังนั้นการดำเนินนโยบายการกระจายการให้บริการทางการเงินของรัฐบาลจึงควรควบคู่ไปกับการพัฒนา ความเจริญของเมืองและโครงสร้างพื้นฐานจึงจะส่งผลทำให้การกระจายการให้บริการของธนาคารพาณิชย์ เข้าถึงประชากรได้มากขึ้น

ภาควิชา.....เศรษฐศาสตร์.....
สาขาวิชา.....เศรษฐศาสตร์.....
ปีการศึกษา 2540.....

ลายมือชื่อนิสิต.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาพร้อม.....

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

C860034 : MAJOR ECONOMICS

KEY WORD: DISTRIBUTION / BRANCH'S BANK

APIRAK ASSAVAVONGSATHIAN : BEHAVIOURS OF COMMERCIAL BANKS AND SERVICE DISTRIBUTION. THESIS ADVISOR : ASSIST. PROF. SOTHITORN MALLIKAMAS, Ph.D. 189pp. ISBN 974-636-724-2.

The distribution of commercial bank branches in Thailand is still concentrated in urban area, leading to an obstruction to regional development . The study of behaviours of commercial banks and distribution of services aims to analyze, (i) the accessibility to commercial bank services, defined as number bank branches per population (ii) the probability of having a commercial bank branch in the amphur, and (iii) the probability of having a branch of commercial banks in every amphur in the province. The studies employ an Ordinary Least Square Model (OLS) and Probit Model, using data of 1984, 1989 and 1994.

The factors which statistically affect the accessibility to commercial bank services are average income per person, with elasticities of 0.72, 0.64 and 0.66 in 1984, 1989 and 1994 respectively. Percentages of population living in the municipal area effect accessibility with elasticities of 0.37, 0.34 and 0.24 in 1984, 1989 and 1994, respectively. The probability of having a commercial bank branch in every amphur in the province is statistically determined by income tax of the amphur with minimum income level in the province and percentages of villages without portable water in the province. The probability of having a branch of commercial banks in the amphur depends on income tax per person and percentages of villages without electricity in the amphur.

In short, distribution of banking services depends on the level of income and development of infrastructure. As a result, in order to distribute banking services to regional areas, policies improving income distribution and infrastructure in regional areas are required.

ภาควิชา เศรษฐศาสตร์

สาขาวิชา เศรษฐศาสตร์

ปีการศึกษา 2540

ลายมือชื่อนิสิต *อภิรักษ์* *อภิรักษ์*

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา *ดร. สอ. สอ. สอ.*

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีด้วยความช่วยเหลืออย่างดียิ่งของผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. โสทธิธ มัลลิกะมาส ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ โดยท่านได้ให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นต่างๆในการวิจัยด้วยดีตลอดมา และขอขอบคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จารุมา อัฐกุล ที่ให้คำปรึกษาและเป็นประธานกรรมการ นอกจากนี้ขอขอบคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พงศา พรชัยวิเศษกุล และอาจารย์ ดร. ชโยดม สรรพศรีที่ให้คำแนะนำและกรุณาเป็นกรรมการวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้ (ขอบคุณมากครับ) นอกจากนี้การที่วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความราบรื่นต้องขอขอบคุณ นายสมเกียรติ จงอรุณงามแสง นายประวิทย์ โรจน์กังสดาล และเพื่อนๆทุกท่านที่มีส่วนช่วยเหลือในการค้นหาข้อมูลและให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการวิเคราะห์

ท้ายนี้ ผู้วิจัยใคร่ขอกราบขอบพระคุณ บิดา-มารดา ซึ่งสนับสนุนในด้านการเงินและให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยเสมอมาจนสำเร็จการศึกษา และผู้วิจัยขอขอบคุณ แจ้หน่ง, แจ้แอน, เฮียใหญ่ และน้องอร ที่ช่วยกันถามผู้วิจัยว่า “เมื่อไหร่จะจบ “ ซึ่งเป็นคำพูดที่ช่วยกระตุ้นให้ผู้วิจัยสำเร็จการศึกษาได้โดยเร็ว สุดท้ายนี้หากมีส่วนบกพร่องใดๆเกิดขึ้น ผู้เขียนขอรับผิดขอทั้งหมด

อภิรักษ์ อัครวงศ์เสถียร

เมษายน 2540

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ซ
สารบัญภาพ.....	ณ
บทที่	
1. บทนำ.....	1
1.1 ความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	7
1.3 ขอบเขตของการศึกษา.....	8
1.4 แหล่งที่มาของข้อมูล.....	9
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	9
2. วรรณกรรมปริทัศน์.....	10
3. การขยายตัวและการให้บริการที่เข้าถึงของธนาคารพาณิชย์ในประเทศ.....	19
4. วิธีการศึกษาและแบบจำลอง.....	48
4.1 แบบจำลอง, สมมติฐานและการประมาณการของการศึกษาการกระจาย การให้บริการสาขาธนาคารพาณิชย์ไทยทั่วประเทศ.....	49
4.2 แบบจำลอง, สมมติฐานและการประมาณการของการเปิดให้บริการ สาขาธนาคารพาณิชย์ในทุกอำเภอของจังหวัดว่ามี การเปิด ให้บริการครบหรือไม่.....	55
4.3 แบบจำลอง, สมมติฐานและการประมาณการของการเปิดให้บริการ สาขาธนาคารพาณิชย์ในระดับอำเภอ.....	60
5. ผลการวิเคราะห์.....	64
5.1 การให้บริการที่เข้าถึงของธนาคารพาณิชย์ที่ใช้จำนวน สาขาธนาคารพาณิชย์ต่อจำนวนประชากรเป็นตัวแทนในการวัด.....	64

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
5.2 การเปิดให้บริการสาขานาครพาณิชย์ในอำเภอต่างๆทั่วทุกจังหวัด ว่ามีการเปิดให้บริการครบหรือไม่.....	74
5.3 การเปิดให้บริการสาขานาครพาณิชย์ในระดับอำเภอ.....	79
5.4 การพยากรณ์โอกาสความน่าจะเป็นในการเปิดสาขานาครพาณิชย์ ในอำเภอที่ยังไม่มีสาขานาครพาณิชย์.....	84
5.5 รายชื่ออำเภอที่มีโอกาสความน่าจะเป็นที่มีสาขานาครพาณิชย์น้อย แต่ทางธนาคารพาณิชย์ได้เปิดสาขาเพื่อให้บริการแล้ว.....	86
5.6 การทดสอบความสามารถในการพยากรณ์ของแบบจำลอง การเปิดให้บริการสาขานาครพาณิชย์ในระดับอำเภอ.....	89
6. บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	90
6.1 บทสรุป.....	90
6.2 ข้อเสนอแนะ.....	95
6.3 ข้อเสนอแนะพิเศษเพิ่มเติม.....	96
รายการอ้างอิง.....	97
ภาคผนวก ก. รายชื่ออำเภอที่มีและไม่มีสาขานาครพาณิชย์.....	99
ภาคผนวก ข. ข้อมูลของการศึกษาการให้บริการที่เข้าถึงของธนาคารพาณิชย์ ที่ใช้จำนวนสาขาต่อจำนวนประชากรเป็นตัวแทนในปี2527.....	109
ภาคผนวก ค. ข้อมูลของการศึกษาการให้บริการที่เข้าถึงของธนาคารพาณิชย์ ที่ใช้จำนวนสาขาต่อจำนวนประชากรเป็นตัวแทนในปี2532.....	113
ภาคผนวก ง. ข้อมูลของการศึกษาการให้บริการที่เข้าถึงของธนาคารพาณิชย์ ที่ใช้จำนวนสาขาต่อจำนวนประชากรเป็นตัวแทนในปี2537.....	117
ภาคผนวก จ. ข้อมูลของการศึกษาความน่าจะเป็นของการเปิดสาขานาครพาณิชย์ ครบทุกอำเภอในจังหวัดของปี2537.....	121
ภาคผนวก ฉ. ข้อมูลของการศึกษาความน่าจะเป็นของการเปิดสาขานาครพาณิชย์ ในระดับอำเภอในปี2537.....	125
ภาคผนวก ช. ผลของการทดสอบความมีประสิทธิภาพของสมการความน่า จะเป็นที่ธนาคารพาณิชย์เปิดสาขาในระดับอำเภอ.....	156

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ภาคผนวก ข. รายชื่ออำเภอที่ยังไม่มีสาขาธนาคารพาณิชย์ที่ทางธนาคารพาณิชย์ กำลังไปเปิดสาขา (1 ม.ค. 2538- 31 ต.ค. 2538).....	187
ประวัติผู้เขียน.....	189

สารบัญตาราง

	หน้า
ตาราง2.1 จำนวนสาขาธนาคารพาณิชย์ทั่วประเทศตั้งแต่ปี2527-2537.....	11
ตาราง3.1 จำนวนธนาคารและสาขาของธนาคารพาณิชย์ของประเทศไทย ปี2488-2537.....	21
ตาราง3.2 ตารางแสดงค่าเฉลี่ยของรายได้เฉลี่ยต่อประชากรของกรุงเทพฯ และภาคต่างๆในปี2527 ปี2532 และปี2537.....	23
ตาราง3.3 ตารางแสดงค่าเฉลี่ยจำนวนยอดเงินฝากของประชากรของกรุงเทพฯ และภาคต่างๆในปี2527 ปี2532 และปี2537.....	25
ตาราง3.4 ตารางแสดงค่าเฉลี่ยของเปอร์เซ็นต์ของประชากรที่อยู่ในเขตเทศบาล ของกรุงเทพฯและภาคต่างๆในปี2527 ปี2532 และปี2537.....	27
ตาราง3.5 ตารางแสดงการให้บริการที่เข้าถึงของธนาคารพาณิชย์ซึ่งวัดโดย จำนวนสาขาต่อจำนวนประชากรของกรุงเทพฯและภาคต่างๆ ในปี2527 ปี2532 และปี2537.....	29
ตาราง3.6 ตารางแสดงค่าเฉลี่ยของMinimum Income Tax ของอำเภอในกรุงเทพฯ และภาคต่างๆในปี2537.....	35
ตาราง3.7 ตารางแสดงค่าเฉลี่ยของจำนวนยอดเงินฝากต่อประชากรในกรุงเทพฯ และภาคต่างๆในปี2537.....	36
ตาราง3.8 ตารางแสดงค่าเฉลี่ยเปอร์เซ็นต์ของจำนวนหมู่บ้านที่ไม่มีไฟฟ้าใช้ ในกรุงเทพฯและภาคต่างๆในปี2537.....	37
ตาราง3.9 ตารางแสดงค่าเฉลี่ยเปอร์เซ็นต์ของจำนวนหมู่บ้านที่ไม่มีน้ำกินน้ำใช้ ตลอดปีในกรุงเทพฯและภาคต่างๆในปี2537.....	38
ตาราง3.10 ตารางแสดงจำนวนจังหวัดที่มีสาขาธนาคารพาณิชย์ครบทุกอำเภอ ของกรุงเทพฯและภาคต่างๆทั่วประเทศในปี2537.....	39
ตาราง3.11 ตารางแสดงค่าเฉลี่ยของ Income Tax ต่อประชากรของอำเภอ ในกรุงเทพฯและภาคต่างๆทั่วประเทศในปี2537.....	43
ตาราง3.12 ตารางแสดงค่าเฉลี่ยของเปอร์เซ็นต์จำนวนหมู่บ้านที่ไม่มีไฟฟ้าใช้ ของอำเภอในกรุงเทพฯและภาคต่างๆทั่วประเทศในปี2537.....	44

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตาราง3.13 ตารางแสดงค่าเฉลี่ยของเปอร์เซ็นต์จำนวนหมู่บ้านที่ไม่มีน้ำกินน้ำใช้ ตลอดปีของอำเภอในกรุงเทพฯและภาคต่างๆทั่วประเทศในปี2537.....	45
ตาราง3.14 ตารางแสดงจำนวนอำเภอที่มีสาขาธนาคารพาณิชย์ของกรุงเทพฯ และภาคต่างๆทั่วประเทศในปี2537.....	46
ตาราง4.1 ตารางแสดงค่า MPS ของประชากรในเขตเมืองและเขตชนบท ณ.ระดับรายได้2,000-2,999บาท.....	52
ตาราง4.2 ตารางสัดส่วนเงินฝากธนาคารพาณิชย์ของสินทรัพย์ทางการเงินทั้งหมด ของประชากรในเขตเทศบาลและเขตชนบท.....	53
ตาราง5.1 ผลการประมาณการ การให้บริการที่เข้าถึงของธนาคารพาณิชย์ (สาขาต่อประชากร).....	68
ตาราง5.2 ค่าสถิติที่ได้จากการวิเคราะห์การให้บริการที่เข้าถึงของ ธนาคารพาณิชย์ (สาขาต่อประชากร).....	69
ตาราง5.3 Chow Test ของการให้บริการที่เข้าถึงของธนาคารพาณิชย์ที่ใช้ จำนวนสาขาต่อจำนวนประชากรในปี2527 ปี2532 ปี2537.....	73
ตาราง5.4 ผลการประมาณการ การคาดคะเนความน่าจะเป็นการเปิดให้บริการ สาขาธนาคารพาณิชย์ครบทุกอำเภอในจังหวัด.....	76
ตาราง5.5 ตารางแสดงค่าสถิติของตัวแปรผลการประมาณการ การคาดคะเน ความน่าจะเป็นการเปิดให้บริการสาขาธนาคารพาณิชย์ ครบทุกอำเภอในจังหวัด.....	77
ตาราง5.6 ผลการประมาณการการคาดคะเนความน่าจะเป็นของการเปิด ให้บริการสาขาธนาคารพาณิชย์ในระดับอำเภอ.....	81
ตาราง5.7 ตารางแสดงค่าสถิติของตัวแปรผลการประมาณการ การคาดคะเน ความน่าจะเป็นของการเปิดให้บริการสาขาธนาคารพาณิชย์ในระดับอำเภอ.....	82
ตาราง5.8 ตารางแสดงความน่าจะเป็นของอำเภอ 10 ลำดับแรกที่ธนาคารพาณิชย์ จะไปเปิดสาขาธนาคาร.....	84
ตาราง5.9 ตารางแสดงรายชื่ออำเภอที่มีโอกาสความน่าจะเป็นที่มีสาขาธนาคารพาณิชย์ น้อยแต่ทางธนาคารได้เปิดสาขาเพื่อให้บริการแล้ว 40 ลำดับ.....	86

สารบัญภาพ

	หน้า
กราฟ1.1 กราฟแสดงจำนวนสาขาธนาคารพาณิชย์ในปี2527 ปี2532 และปี2537.....	3
กราฟ1.2 กราฟแสดงจำนวนสาขาธนาคารพาณิชย์ระหว่างกรุงเทพฯและรายภาค ในปี2527 ปี2532 และปี2537.....	4
กราฟ3.1 ภาพแผนที่ประเทศไทยโดยข้อมูลการให้บริการที่เข้าถึงของธนาคารพาณิชย์ ซึ่งวัดโดยจำนวนสาขาต่อจำนวนประชากรในปี2527.....	31
กราฟ3.2 ภาพแผนที่ประเทศไทยโดยข้อมูลการให้บริการที่เข้าถึงของธนาคารพาณิชย์ ซึ่งวัดโดยจำนวนสาขาต่อจำนวนประชากรในปี2532.....	32
กราฟ3.3 ภาพแผนที่ประเทศไทยโดยข้อมูลการให้บริการที่เข้าถึงของธนาคารพาณิชย์ ซึ่งวัดโดยจำนวนสาขาต่อจำนวนประชากรในปี2537.....	33
กราฟ3.4 รูปภาพแสดงแผนที่จังหวัดที่มีสาขาธนาคารพาณิชย์ครบและไม่ครบ ทุกอำเภอทั่วประเทศ.....	41
กราฟ5.1 การ Simulation การให้บริการที่เข้าถึงของธนาคารพาณิชย์ ที่ใช้จำนวนสาขาต่อจำนวนประชากร 100,000คน โดยตัวแปรรายได้เฉลี่ยต่อประชากร.....	70
กราฟ5.2 การ Simulation การให้บริการที่เข้าถึงของธนาคารพาณิชย์ ที่ใช้จำนวนสาขาต่อจำนวนประชากร 100,000คน โดยตัวแปรเปอร์เซ็นต์ของประชากรที่อยู่ในเขตเทศบาล.....	71
กราฟ5.3 การ Simulation ความน่าจะเป็นของการเปิดสาขาธนาคารพาณิชย์ ครบทุกอำเภอในจังหวัดโดยตัวแปร Minimum Income Tax.....	78
กราฟ5.4 การ Simulation ความน่าจะเป็นของการเปิดสาขาธนาคารพาณิชย์ เป็นรายอำเภอ โดยตัวแปร Income Tax ต่อประชากรในอำเภอ	83